

Sygn. akt III AUa 772/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

del. SSO Magdalena Lisowska

Protokolant: stażysta Weronika Skalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 kwietnia 2015 r. w Ł.

sprawy **R. Ś.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.**

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 13 maja 2014 r. sygn. akt V U 292/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Kaliszu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za drugą instancję.

Sygn. akt. III AUa 772/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 21 lutego 2014 roku wydaną po rozpoznaniu wniosku R. Ś. z 14 lutego 2014 roku, odmówił przyznania prawa do emerytury.

Zdaniem organu rentowego, wnioskodawca nie spełnił przesłanki stażu szczególnego albowiem na wymagany okres, co najmniej 15 lat wykonywania pracy w szczególnych warunkach, legitymuje się jedynie okresem 8 lat i 2 miesięcy takiej pracy wykonywanej w okresie od 1 października 1985 roku do 30 listopada 1993 roku.

W odwołaniu, ubezpieczony zarzucił decyzji błąd w ustaleniach faktycznych, poprzez nie zaliczenie do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracy wykonywanej w okresie od 1 lipca 1972 roku do 30 listopada 1983 roku w Spółdzielni (...) na stanowisku traktorzysty oraz merytoryczną błędność poprzez odmowę przyznania prawa do wnioskowanego świadczenia mimo spełnienia przesłanek jego nabycia. Wskazując na powyższe, wnosił o uzupełnienie postępowania dowodowego we wnioskowanym kierunku i uwzględnienie odwołania.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania, podtrzymując argumentację z motywacji decyzji.

Wyrokiem z dnia 13 maja 2014 roku wydanym w sprawie VU 292/14 Sąd Okręgowy w Kaliszu zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał R. Ś. prawo do emerytury poczynając od (...) roku.

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę rozstrzygnięcia, następujące ustalenia faktyczne.

R. Ś. urodzony (...) w dniu (...) roku ukończył 60 rok życia. Nie jest członkiem OFE i pozostaje w zatrudnieniu. Na dzień 1 stycznia 1999 roku legitymował się ponad 25 letnim stażem składowym i nieskładkowym oraz miał uznany przez organ rentowy staż szczególny w wymiarze 8 lat i 2 miesiące, wykazany świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach, obejmujący zatrudnienie w okresie od 1 stycznia 1985 roku do 30 listopada 1993 roku. W okresie od 1 lipca 1972 roku do 30 listopada 1983 roku wnioskodawca pracował w Spółdzielni (...) w O. jako traktorzysta. Prawo jazdy kategorii T posiadał od 31 maja 1972 roku. W okresie zatrudnienia w Spółdzielni (...) wykonywał tak usługi rolnicze, jak i usługi transportowe. W ramach usług transportowych wykonywał przewóz artykułów rolnych oraz różnych materiałów do innych zakładów. Uznany przez organ okres pracy w szczególnych warunkach wraz z okresem pracy traktorzysty, daje staż szczególny w wymiarze ponad 15 lat.

W tak ustalonym stanie faktycznym, sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za zasadne. Przywołując treść przepisów art.184 i art.32 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 2 i § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze skonstatował, iż ubezpieczony spełnił także wymaganą przesłankę stażu szczególnego. Praca traktorzysty wymieniona bowiem jest w wykazie A dziale VIII pkt. 3 załącznika do przywołanego powyżej rozporządzenia. Przy czym praca traktorzysty ma jednakowy charakter niezależnie od tego czy wykonuje on traktorem usługi rolnicze, czy też usługi transportowe, w związku z czym nie ma potrzeby do czynienia w tym zakresie dalszych ustaleń, gdyż cały okres pracy jako traktorzysty należało traktować jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Powyższe, przy uwzględnieniu spełnienia, niespornie pozostałych przesłanek nabycia prawa (wieku, stażu ogólnego i brak przynależności do OFE) dostatecznie uzasadniało wydanie zaskarżonego wyroku.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył apelacją w całości organ rentowy. W apelacji, zarzucając wyrokowi obrazę prawa procesowego przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i nieuprawnione przyjęcie, że cały okres zatrudnienia w (...) na stanowisku traktorzysty był okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach, mimo iż w różnych okresach roku ubezpieczony wykonywał traktorem różne prace, w okresie prac polowych usługi rolnicze, a poza tym okresem usługi transportowe. Różne, z punktu widzenia kwalifikacji do okresów uprawniających do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku, okresy zatrudnienia, które nie mogą być łączone. Powyższe wynika wprost z treści wykazu A dział XIV i dział VIII poz. 3, jak i z treści linii orzeczniczej zaprezentowanej w wyroku Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2013 roku sygn. akt. IUK 172/13. Ponadto obrazę przepisu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego zastosowanie w sytuacji, gdy nie została spełniona przesłanka stażu szczególnego albowiem jako okresu pracy w szczególnych z pewnością nie można było kwalifikować zatrudnienia jako traktorzysty wykonującego prace polowe.

Wskazując na powyższe, apelujący wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna, skutkując koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Zaskarżony wyrok wydany został w niedostatecznie ustalonym stanie faktycznym, pozostawiającym poza rozpoznaniem podstawę materialnoprawną zgłoszonego roszczenia i braki te, nie mogą być skutecznie uzupełnione w postępowaniu apelacyjnym, bez naruszenia prawa do instancji.

Przed przystąpieniem do dalszych rozważań, przede wszystkim wskazać należy, iż poza sporem pozostaje to, że złożony wniosek o emeryturę podlegał rozpoznaniu w płaszczyźnie przepisu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i spór ograniczył się do spełnienia przesłanki stażu szczególnego, rozumianego jako posiadanie, co najmniej 15 lat wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nabycia prawa było bezsporne. W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, nie ulega bowiem kwestii, iż wnioskodawca legitymował się na dzień 1 stycznia 1999 roku stażem składkowym i nieskładkowym przenoszącym 25 lat, nie jest członkiem OFE i osiągnął wymagany wiek.

W zakresie spornej przesłanki stażu szczególnego, zgodzić należy się z apelującym, że dokonana przez sąd pierwszej instancji subsumpcja, przyjętego stanu faktycznego i zbudowanie wniosku o zakwalifikowaniu jako pracy w szczególnych warunkach całego okresu zatrudnienia na stanowisku traktorzysty (od 1 lipca 1972 roku do 30 listopada 1983 roku) była całkowicie dowolna. Zgadzać się z sądem pierwszej instancji, co do tego, że brak świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie stanowi przeszkody w poczynieniu ustaleń i dokonaniu kwalifikacji danego zatrudnienia jako okresu pracy w szczególnych warunkach dającego uprawnienia do nabycia emerytury w obniżonym wieku, pamiętać jednakże należy, że dokonywana ocena musi uwzględniać tak treść obowiązujących w tym zakresie przepisów, jak i to, że przepisy dotyczące emerytury w obniżonym wieku wprowadzają regulacje o charakterze przywileju i nie mogą być wykładane w sposób rozszerzający. Wobec powyższego, przy uwzględnieniu art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku oraz wykazu A dział VIII poz. 3 i działu XIV, nie ma podstaw, aby jako pracę w szczególnych warunkach kwalifikować każde zatrudnienie polegające na wykonywaniu jakichkolwiek prac przy użyciu traktora. Treść działu VIII poz. 3 wykazu A jest jednoznaczna, ustawodawca zaliczył do prac w szczególnych warunkach pracę kierowców ciągników (dotyczy traktorzystów) w transporcie. W związku z czym nie ma podstaw do rozszerzania tak określonego przedmiotowo charakteru wykonywanych prac, do utożsamiania z tą pozycją wykazu każdej pracy jaką wykonuje kierowca ciągnika przy użyciu tejże maszyny i osprzętu w jaki jest ona wyposażona. Z uwagi na rozważanie tej kwestii w judykaturze, na co zwracał uwagę apelujący, wystarczające w tym zakresie będzie przywołanie treści wyroków Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 grudnia 2012 roku III AUa 731/12, z dnia 3 marca 2015 roku III AUa 713/14, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2013 roku (...) 172/13 / - legalis) i tam przywołaną argumentację, którą sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela. Pracą o jakiej mowa w wykazie A dział VIII poz. 3 jest praca kierowcy ciągnika w transporcie i z tym aspektem, dotyczącym transportu i uczestnictwa w ruchu publicznym związana jest uciążliwość pracy, a nie z faktem kierowania ciągnikiem przy wykonywaniu jakichkolwiek prac. Przy pełnym poszanowaniu poglądów dotyczących branżowości (SN wyrok z 26 marca 2014 roku (...) 368/13 /legalis), samo podobieństwo wykonywanych prac nie może kreować prawa do świadczenia. Gdyż wykonywanie podobnej pracy, nie prowadzi do narażenia na działanie tych samych czynników szkodliwych. Dlatego też różne potraktowanie tego samego stanowiska pracy, nie uchybia zasadzie równości, gdy praca wykonywana na tym stanowisku jest rodzajowo różna, tak jak w przypadku kierowcy ciągnika w transporcie i przy różnych innych pracach wykonywanych przy wykorzystaniu ciągnika i montowanego do niego osprzętu.

Przyjęcie przez sąd pierwszej instancji wskazanego błędnego założenia, co do rodzajowej tożsamości wszelkich prac wykonywanych przez kierowców ciągników i braku potrzeby wyodrębnienia prac w transporcie, które tylko obejmuje dział VIII poz. 3 wykazu A, doprowadził do pozostawienia poza zakresem zainteresowania sądu pierwszej instancji, przebiegu zatrudnienia ubezpieczonego, mającego znaczenie dla spełnienia przesłanki stażu szczególnego.

I tak, w szczególności, nie wiadomo, jaki był rozkład prac w transporcie i innych w okresie zatrudnienia w Spółdzielni (...) w latach 1972 do 1983, nadto nie wiadomo, czego sąd pierwszej instancji w ogóle nie dostrzegł, jak kwalifikował się w aspekcie przebiegu zatrudnienia okres służby wojskowej przypadający na zatrudnienie w (...), w okresie od 25 października 1973 do 14 października 1975 roku. Ponadto, poza ustaleniami i jakąkolwiek oceną sądu pierwszej instancji pozostał wreszcie, okres pracy od 1 grudnia 1993 roku do 31 grudnia 1998 roku w przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. na stanowisku kierowcy, jak wynika z treści świadectwa pracy a kierowcy samochodu ciężarowego i autobusu, jak twierdzi ubezpieczony. Powyższe ma o tyle istotne znaczenie, że ten ostatni okres (5 lat i 1 miesiąc) wraz z okresem uznanym przez organ (8 lat i 2 miesiące) dawały staż w wymiarze 13 lat i 3 miesiące, a w świetle tak zebranego w sprawie materiału dowodowego, jak i treści apelacji, zasadne jest przyjęcie założenia, że w okresie zatrudnienia w (...) na stanowisku kierowcy ciągnika, ubezpieczony wykonywał przez część roku prace w transporcie, o których mowa w

wykazie A dział VIII poz. 3. Wyjaśnienia jednakże wymaga to, jaki to był okres i czy ewentualnie jego uwzględnienie doprowadzi do spełnienia przesłanki stażu szczególnego.

Jak wskazano powyżej, sąd pierwszej instancji wydając zaskarżony wyrok, wypowiedział się wprawdzie w zakresie treści decyzji organu rentowego od której wniesiono odwołanie, ale ferując zaskarżone orzeczenie, zaniechał zbadania materialnoprawnej podstawy zgłoszonego roszczenia, błędnie przyjmując, że fakt bycia traktorzystą w latach 1972 do 1983, przy uwzględnieniu uznanego przez organ okresu pracy w szczególnych warunkach, tamuje potrzebę badania rodzaju pracy wykonywanej w okresie zatrudnienia od 1 lipca 1972 roku do 30 listopada 1983 roku, jak i dalszego ujawnionego w toku postępowania przed organem rentowym okresu zatrudnienia od 1 grudnia 1993 roku do 31 grudnia 1998 roku, co przy ograniczonej kontrydiktoryjności w przedmiotowych sprawach (art.468 k.p.c.) nie może być pomijane. I to niezależnie od tego, że ciężar dowodu wykazania spełnienia przesłanek z art. 184 ustawy obciąża wnioskodawcę, a przywołany przepis art. 468 k.p.c. też nie stanowi samodzielnej podstawy prowadzenia postępowania dowodowego z urzędu.

Taki stan rzeczy, uzasadnia konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku w oparciu o treść przepisu art. 386 § 4 k.p.c. tak z uwagi na nierozpoznanie istotny sprawy, jak i konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Z nierozpoznanie istoty sprawy mamy bowiem do czynienia także, w sytuacji gdy orzeczenie sądu pierwszej instancji odnosi się wprawdzie do tego, co było przedmiotem sporu, ale sąd dokonując oceny prawnej roszczenia nie oparł jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną, a dla zbudowania prawidłowej pełnej podstawy faktycznej konieczne byłoby prowadzenie po raz pierwszy przed sądem drugiej instancji postępowania dowodowego w całości. Z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie, w której przeprowadzone przez sąd pierwszej instancji dowody i poczynione ustalenia, dotyczyły w istocie okoliczności niespornych między stronami, bez istotnego znaczenia dla rozpoznania sprawy. Skutkiem czego, mamy do czynienia nie tyle z wadliwymi podlegającymi korekcie ustaleniami sądu pierwszej instancji, lecz z ich brakiem i potrzebą przeprowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego w całości. Takie zaś uzupełnienie, w drugiej instancji nie da się pogodzić z zasadą dwuinstancyjności i zachowaniem realnego prawa do skargi kasacyjnej. (patrz – odpowiednio - SN postanowienie z 5 grudnia 2012 roku ICZ 168/12 /legalis/ i art.398³§3 k.p.c.).

Ponownie rozpoznając sprawę, sąd pierwszej instancji uzupełni postępowanie dowodowe we wskazanym powyżej kierunku, mając na uwadze rozkład ciężaru dowodowego, aktywność dowodową stron, a także dopuszczalny zakres działania sądu z urzędu (art. 232 k.p.c.), a następnie dokona oceny zebranego materiału dowodowego i wyda orzeczenie mając na względzie przy wykładni mającego zastosowanie w sprawie prawa materialnego, rozważania poczynione w orzeczeniu sądu drugiej instancji.

Kierując się wskazaną argumentacją, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.